

Na okładce: Kraków, kościół Mariacki, ołtarz, fragment - grupa Apostołów ze sceny Zasięgnięcia NMP. Za: E. Luitze, *Veit Stoss*, Berlin 1938, fot. [Stanisław Kozłowski]
Obok: Kraków, kościół Mariacki, ołtarz - scena Zasięgnięcia NMP. Za: F. Kopera, *Wit Stwosch w Krakowie*, „Rocznik Krakowski”, t. 10 [1907]

cenne, bezcenne/utraczone

Redakcja:

**Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych
Narodowa Instytucja Kultury**

02-916 Warszawa, ul. Okrężna 9

tel.: (0-22) 651-53-00, (0-22) 651-75-00;

faks: (0-22) 642-11-85

e-mail: biuro@oozp.org.pl

www.oozp.pl

Redaktor naczelna: Barbara Kobielska

Oprac. graficzne: Marek Pękalski

Oprac. stylistyczne: Krystyna Juriewicz

Korekta: Krystyna Juriewicz

Tłumaczenie: Marzenna Rączkowska

Wydawca: Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych

Realizacja: Stelko Sp. z o.o.

Na zlecenie Ośrodka Ochrony Zbiorów Publicznych

Zamówienia na egzemplarze prosimy kierować na adres redakcji.

str. 3 PIOTR OGRODZKI
WANDALE W KOŚCIOŁACH

str. 7 MARIA ROMANOWSKA-
-ZADROŻNA
**NIEZWYKŁE DZIEJE TRYPTYKU
MEMLINGA**

str. 10 MAGDALENA MARCINKOWSKA
**OBRAZ W OBRAZIE, CZYLI TAJEMNI-
CZE DZIEŁO Z MEMLINGIEM W TLE**

str. 14 MONIKA KUHNKE
**JEDNA BIBLIOTEKA, DWIE AUKCJE.
REWINDYKACJA BREWIARZA
I MSZAŁU DO BIBLIOTEKI UNIWER-
SYTECKIEJ WE WROCŁAWIU**

str. 17 TADEUSZ ZADROŻNY
**KAJETAN I INNI. OSKARŻAJĄCE
GERHARDA PISANIE**

str. 23 MARIA ROMANOWSKA-
-ZADROŻNA
**STRATY WOJENNE NA ZNACZKACH
POCZTY POLSKIEJ**

str. 26 PIOTR OGRODZKI
**POLICJA W OCHRONIE ZABYTKÓW
SAKRALNYCH**

str. 29 WOJCIECH KRUPIŃSKI
**PRZEMYT ZABYTKÓW ZA WSZELKĄ
CENĘ – PRAWDA CZY FIKCJA?**

str. 32 KARINA CHABOWSKA
**POLSKIE DZIEDZICTWO KULTU-
ROWE W KRAJACH EURO-
PY ZACHODNIEJ (9). ZBIORY
MUZEALNE W SZWAJCARII**

str. 36 JAN SKŁODOWSKI
KOŚCIÓŁEK W RAFAJŁOWEJ

str. 40 ANDRZEJ ZUGAJ
**POLEGLI NA NASZEJ ZIEMI. CMEN-
TARZE WOJENNE CUDZOZIEMCÓW
NA TERENIE WARSZAWY**

str. 44 OPRAC. MONIKA BARWIK
KATALOG STRAT

PIOTR OGRODZKI

Wandale w kościołach

Szczęście w nieszczęściu, tak można byłoby określić zdarzenie, jakie miało miejsce 5 października 2009 r. w kościele pw. Wniebowzięcia NMP w Chełmnie. Wandal zniszczył „tylko” zabytkowe baldachimy, uszkodził barokową rzeźbę. Podpalając zabytkowe tkaniny mógł doprowadzić do zniszczenia całego kościoła wraz z jego wyposażeniem, dlatego można mówić o dużym szczęściu.

Proboszcz ks. Zbigniew Walkowiak chyba miał przeczucie, kiedy jakiś czas temu zmienił usytuowanie baldachimów. Przez wiele lat stały między ławkami (do dzisiaj zachowały się zaczepy mocujące). Gdyby tam były, feralnego wieczora straty mogłyby być olbrzymie. Spadające z baldachimów płonące kawałki tkaniny mogły rozszerzyć pożar na malowane farbami olejnymi ławki i sąsiadujący z nimi jeden z bocznych ołtarzy. XIII-wieczny kościół mógł przestać istnieć.

Kościół farny w Chełmnie należy do najstarszych zabytków gotyckich na Pomorzu Wschodnim. Fundatorem świątyni był zakon krzyżacki (pierwsze

wzmianki na jego temat pojawiły się już w akcie lokacyjnym z 1233 r.). Budowany był blisko czterdzieści lat na przełomie XIII i XIV w. Jako jedyny w Chełmnie należy do obiektów orientowanych – wejście znajduje się od strony zachodniej, a prezbiterium od wschodniej. Nietypowym jest dwuwieżowa fasada, z prawą wieżą znacznie niższą. Kościół jest niezwykle przestronny, dzięki trzem nawom o tej samej wysokości i prawie tej samej szerokości. Zworniki w sklepieniach kościoła przedstawiają strusia, bazyliuszka, smoka, syrenę, głowę błazna, starca, biskupa. Wieże zostały dobudowane na przełomie XV i XVI w. Północna wieża została ukończona, a prace nad południową przerwane. Nie do

Z baldachimów pozostała jedynie uszkodzona przez ogień konstrukcja. Fot. Piotr Ogrodzki